РЕЗЮМЕ

В статье описана модель эффективного управления методической работой внешкольного учебного заведения Малая академия наук Украины; проанализировано, что структура управления методической работой будет наиболее эффективной, если она будет адаптирована к условиям, в которых происходит учебно-воспитательный процесс, будет обеспечивать взаимодействие разных подразделов; будет стимулировать формирование системы ценностей внешкольного учебного заведения.

Ключевые слова: *Малая академия наук, рациональное управление, модель, структура, учебно-воспитательный процесс, методическая робота.*

SUMMARY

In the article an effective case methodical work of out-of-school educational establishment frame is described the Small academy of sciences of Ukraine. Analyzed that structure of management methodical work will be most effective, if it will be adapted to the terms place is taken in which educational-educate process; will provide co-operation of different subsections; will stimulate forming of the system of values of out-of-school educational establishment.

Key words: *the academy of sciences, rational management, model, had, structure, educational process, methodical work.*

УДК 37.09.015.31:57.081.1

М.М. Дяченко-Богун
Полтавський державний педагогічний
університет ім. В.Г. Короленка

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ПІДГОТОВКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ПРИРОДООХОРОННОГО ВИХОВАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті науково обґрунтовано практично-методичний підхід до визначення критеріїв та рівнів підготовки старшокласників загальноосвітніх закладів в умовах реалізації системи заходів природоохоронного виховання; висвітлено результати дослідно-експериментальної роботи з розробки системи критеріїв та рівнів підготовки старшокласників до реалізації заходів природоохоронного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Ключові слова*: критерії та рівні підготовки старшокласників, природоохоронне виховання, виховання, дослідно-експериментальна робота, загальноосвітній навчальний заклад.*

Постановка проблеми. Побудова сучасної моделі природоохоронного виховання старшокласників у загальноосвітніх навчальних закладах як педагогічна проблема передбачає першочергове вирішення завдань, спрямованих на визначення критеріїв і рівнів підготовки старшокласників до реалізації заходів природоохоронного виховання. Ці критерії повинні відповідати тим параметрам життя сучасної школи, які визначають ставлення старшокласників до навчально-виховного

процесу, як до основної ланки в формуванні готовності учнів до свідомої активної діяльності з захисту довкілля. Друге завдання, яке є логічним продовженням першої проблеми, – оцінка педагогами результатів свого активного виховного впливу на старшокласників, шляхом застосування оціночно-критеріального інструментарію, який використовується для перевірки рівня сформованості екологічної відповідальності школярів, рівня природоохоронної свідомості та культури, а також готовності до здійснення природозахисної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Науковому розв'язанню досліджуваної в статті проблеми сприяли наукові праці, в результаті яких було визначено: основні принципи організації природоохоронної освіти (А.М. Алексюк, А.Н .Захлєбний, І.Д. Звєрєв, І.Т. Суравєгіна); мету, завдання і зміст природоохоронного виховання старшокласників (В.М. Бровдій, Н.В. Вадзюк, А.Д. Гончар, Е.В. Гірусов та ін.); зміст природоохоронних знань, вмінь та навичок, а також способи їх використання в традиційних навчальних дисциплінах та методиці викладання (М.І. Дробноход, О. Колонькова, Т.В. Кучер, І.С. Лаптєва, Л.В. Пастух, І.П. Підласий та ін.).

Мета статті – висвітлення результатів дослідно-експериментальної роботи з розробки системи критеріїв та рівнів підготовки старшокласників до реалізації заходів природоохоронного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. На рівні випускника загальноосвітнього навчального закладу під природоохоронною відповідальністю розуміється здатність старшокласника проектувати власну навчальну діяльність на основі екосистемного підходу та ідеалів стійкого розвитку [3, 12]. Формування природоохоронної культури забезпечується шляхом цілеспрямованої педагогічної діяльності, направленої на активний розвиток у старшокласників системи таких природоохоронних знань, навичок і умінь:

1. Інформаційно-аналітичні:

а) уміння давати визначення «місцева екологічна обстановка» і показувати вплив її на здоров'я людини;

б) визначати види екологічних обстановок по територіальній ознаці;

в) давати характеристику основних екологічних середовищ;

г) знати умови, закони екологічної рівноваги в навколишнім середовищі, види й джерела забруднення основних екологічних середовищ своєї місцевості;

ґ) уміти планувати проведення шкільного природоохоронного моніторингу при вивченні місцевої екологічної обстановки;

д) знати різновиди та особливості природоохоронної діяльності;

е) давати характеристику природоохоронного стану об'єктів навколишнього середовища своєї місцевості.

2. Прогностичні:

а) уміти прогнозувати розвиток природоохоронної обстановки за результатами власних досліджень.

3. Проективні:

а) формувати природоохоронну карту своєї місцевості;

б) виявляти за зовнішньою ознакою джерела забруднення, потенціальні місця екологічних катастроф.

4. Рефлексивні:

а) уміти пропонувати реальні заходи щодо збереження й поліпшення природних об'єктів своєї місцевості;

б) вести усвідомлену науково-дослідну, природоохоронну діяльність, залучаючи батьків, громадськість, засоби масової інформації тощо;

в) доводити результати своїх досліджень до місцевих органів влади через звернення і ЗМІ [2, 143].

Критерії оцінки сформованості в старшокласників природоохоронних знань у загальному вигляді класифікуються за такими параметрами:

- рівень природоохоронних знань (природничо-наукових, морально-ціннісних, державно-нормативних, практичних), пов’язаних із вивченням регіональних і локальних екологічних проблем;
- рівень культури почуттів (співпереживання, співчуття, почуття особистої відповідальності за збереження природного оточення);
- рівень екологічного мислення, що проявляється в розвиненості вміння здійснювати рефлексивну діяльність, спрямовану на покращення вже сформованої екологічної природної ситуації;
- рівень культури екологічно виправданої поведінки, що характеризується ступенем перетворення природоохоронних знань,

мислення й культури почуттів у повсякденну норму вчинку при вивченні місцевої природоохоронної ситуації [8, 21].

Для діагностичної результативності роботи з вивчення рівнів природоохоронних знань і практичних навичок природозахисної діяльності старшокласників доцільним є застосування наступних методів педагогічного дослідження:

- анкетування (за критеріями формування природоохоронної культури старшокласників);
- спостереження за дослідницькою діяльністю учнів старших класів;
- рівень природоохоронного проекту по тематиці практикуму, що входить у програму заходів з формування екологічної свідомості і культури старшокласників [1, 34].

Оціночно-критеріальні параметри формування природоохоронної культури старшокласників через розвиток сукупності природоохоронних знань, навичок і умінь наведені в таблиці 1. Критерії оцінки сформованості природоохоронних знань у старшокласників є доказом взаємозв'язку компонентів учбово-пізнавальної діяльності й формуванням ключових навичок і умінь, де учбово-пізнавальна діяльність виступає як самокерована діяльність учня, спрямована на вирішення особисто-значущих і соціально-актуальних задач з реалізації заходів охорони довкілля.

Таблиця 1.

Рівень сформованості природоохоронної відповідальності старшокласників

Природоохоронні знання, уміння і навички	Критерій оцінки	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
		(0)	(1)	(2)
Аналітичні	Уміння аналізувати отримані результати при виконанні роботи	Учні не вміють робити висновки за результатами роботи	Учні роблять не глибокі за своїм характером висновки за результатами роботи	Учні повністю самостійно роблять глибокі висновки за результатами роботи, спрямовані на практичне рішення існуючої природоохоронної проблеми
Прогностичні	1) уміння самостійно	1) здійснюється повністю за	1) робота здійснюється	1) здійснюється повністю

Природоохоронні знання, уміння і навички	Критерій оцінки	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
		(0)	(1)	(2)
	визначати актуальність, мету, завдання своєї роботи; 2) уміння правильно відбирати методи природоохоронного моніторингу для вивчення екологічного стану природного об'єкта своєї місцевості	допомогою педагога; 2) обрані учнями методи моніторингу не відповідають тематиці дослідження	частково за допомогою педагога; 2) обрані учнями методи моніторингу частково відповідають тематиці дослідження	самостійно учнями 2) обрані методи повністю відповідають тематиці дослідження
Проективні	1) дотримання послідовності етапів при виконанні науково-дослідницької роботи; 2) уміння працювати з найпростішими шкалами-біоіндикаторами, атласами-визначниками тощо під час вивчення об'єкта	1) учні не надають значення логічному зв'язку між етапами роботи; 2) учні із важко визначають види живих організмів, не вміють працювати зі шкалами біоіндикації	1) учні намагаються частково дотримуватися логіки проведеного дослідження; 2) учні помиляються, але за допомогою педагога все-таки правильно визначають види живих організмів, частково вміють працювати зі шкалами біоіндикації	1) учні повністю дотримуються послідовності у виконанні роботи; 2) учні правильно й швидко визначають види живих організмів, уміють працювати зі шкалами біоіндикації
Рефлексивні	свідома участь у природоохоронній діяльності	не усвідомлена участь учнів у природоохоронній роботі	частково усвідомлена участь учнів у природоохоронній роботі, використання	повністю свідома участь учнів у природоохоронній роботі, активна життєва

Природоохоронні знання, уміння і навички	Критерій оцінки	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
		(0)	(1)	(2)
			методів «пряник і батіг», «з під палиці»	позиція по принципу «все залежить від кожного»

Якісним показником природоохоронного виховання учнів є така постановка завдань у роботі природоохоронного напряму школи яка б в повному обсязі давала можливість об'єднати інтереси старшокласників, батьків, педагогів і громадськості для подальшої активізації природоохоронної роботи школи, вибрати найбільш ефективні методи виховного впливу, оптимізувати витрати часу й сили педагогів, підвищити активність учнів [9, 10].

Основне призначення критеріїв ефективності природоохоронної роботи школи полягає у визначенні головних напрямів підвищення майстерності вчителів на основі комплексного аналізу та оцінки результатів природоохоронної діяльності. Критерії служать для вирішення внутрішніх завдань природоохоронного напряму школи, яка є основним орієнтиром для планування всього навчально-виховного процесу.

Перелік основних критеріїв природоохоронного виховання зводиться до таких параметрів:

1. Самопочуття дитини в школі (критерій відносин).
2. Рівень природоохоронної вихованості (критерій факту).
3. Виховний колектив, творча співдружність поколінь (критерій колективу).
4. Зміст природоохоронної діяльності, емоційна насиченість (критерій змісту).
5. Підготовленість до життя, активність життєвої позиції (критерій часу).
6. Критерій «відкритості школи».
7. Критерій системності природоохоронної роботи.

Кожна сфера навчально-виховного процесу формування природоохоронної культури старшокласників має якісні характеристики, адекватні перерахованим критеріям [7; 8].

Висновки. Отже, розроблена нами система діагностики критеріїв і рівнів підготовки старшокласників до реалізації заходів природоохоронного виховання дозволяє підвищити ефективність виховної роботи в

загальноосвітніх навчальних закладах та відслідковувати позитивні або негативні тенденції у ступені природоохоронної вихованості учнів старших класів. Тривалий досвід організації природоохоронного виховання старшокласників за означеними напрямами дає підстави зробити висновок, що обрані нами методологічні підходи до оціночно-критеріального інструментарію виправдовують себе, даючи позитивні результати у вигляді зростання природоохоронної свідомості старшокласників, формування їх внутрішнього прагнення до реалізації завдань активного захисту довкілля.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А. М. Удосконалення навчального процесу в середній школі / А. М. Алексюк, С. О. Кашин. – К. : Вищ. шк., 1986. – 56 с

2. Бровдій В. М. Охорона природи: посіб. для учнів старших класів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів / Бровдій В. М., Вадзюк Н. В., Гончар А .Д.. –К. : Генеза, 1997. – С. 142–152.

3. Гирусов Э. В. От экологического знания к экологическому сознанию / Гирусов Э. В. // Взаимодействие общества и природы. – М. : Наука, 1986. – 352с.

4. Захлебный А. Н. Экологическое образование школьников во внеклассной работе: пособие для учителя / Захлебный А. Н., Суравегина И. Т. – М. : Просвещение, 1984. – 160 с.

5. Екологічне виховання школярів / Під ред. І. Д. Звєрєва, П. П. Пєчко. – М. : Педагогіка, 1984. – С. 6–30.

6. Дробноход М. І. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою / М. І. Дробноход, Ф. В. Вольвач, С. Г. Іващенко. – К. : МАУП, 2000. – 75 с.

7. Колонькова О. Технології виховання у старшокласників ціннісного ставлення до природи / О.Колонькова // Рід. шк. – 2002. – Груд. (№ 12). – С. 29–31.

8. Лаптева И. С. Методы воспитания экологической культуры подростков / Лаптева И. С. // Биология в школе. –1997. – № 3. – С. 26–30.

9. Пастух Л. В. Екологічне виховання та природоохоронна робота в школі / Л. В. Пастух // Біологія. – 2004. – Груд. (№ 35). – С. 8–12.

РЕЗЮМЕ

В статье научно обоснован практико-методический подход к определению критериев и уровней подготовки старшеклассников общеобразовательных школ в условиях реализации системы мероприятий природоохранного воспитания; освещены результаты опытно-экспериментальной работы по разработке системы критериев и уровней подготовки старшеклассников к реализации мероприятий природоохранного воспитания в общеобразовательных учебных заведениях.

Ключевые слова: *критерии и уровни подготовки старшеклассников, природоохранное воспитание, воспитание, опытно-экспериментальная работа, общеобразовательная школа.*

SUMMARY

In the article practically approach is scientifically grounded to determination of criteria and levels of preparation of senior pupils of general schools in the conditions of realization of the system of measures of nature protection education, describes the results of

experimental work on the development of criteria and levels of training seniors to implement measures of environmental education in secondary schools.

Key words: *criteria and levels of preparation of senior pupils, nature protection education, education, research and experimental work, general education.*

УДК 373.5.091.3:51

І.М. Зіненко
Республіканський вищий навчальний заклад
Кримський гуманітарний університет

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто зміст та структуру математичної компетентності як результат інтеграції сфер математичної діяльності. Модернізація освіти в контексті компетентнісного підходу зумовила розгортання процесів обґрунтування предметних компетентностей. Математична компетентність є однією з ключових суперкомпетентностей, які необхідні дитині для повноцінного та всебічного розвитку.

Ключові слова: *математична компетентність, компетентнісний підхід, компоненти математичної компетентності, модернізація освіти*

Постановка проблеми. Зміст освіти є актуальною проблемою протягом всієї історії розвитку людства. Причини перегляду змісту освіти були різні: від розвитку самої науки до зниження рівня підготовки учнів. Але сьогодні ця проблема з'явилась на новому рівні. В зв'язку зі вступом України в новий освітній простір істотно змінились вимоги до випускників загальноосвітніх шкіл. На перший план висувається не інформованість учня, яка втрачає вагу, за відсутності прикладного характеру, а вміння розв'язувати життєві проблеми. Саме тому в вирішені проблеми якості освіти ширше використовується закріплений в Болонській декларації компетентнісний підхід, за котрого головним критерієм оцінювання якості освіти є рівні оволодіння ключовими компетентностями.

Аналіз актуальних досліджень. Питанню вдосконалення та впровадження компетентнісного підходу в шкільну освіту присвячені праці В.М. Авдєєвої, О.В. Бондаревської, В.В. Краєвського, С.Є. Лебедєва, О.В. Овчарук, О.І. Пометун, Дж. Равена, І.В. Родигіної, Г.К. Селевка, А.І. Субетто, І.Є. Фруміна, А.В. Хуторського. Розробці основних положень та ключових категорій компетентнісного підходу присвячені праці Н.М. Бібік, О.І. Локшина, О.Л. Овчарук, О.І. Пометун, Л.І. Пращенко, С.А. Раков, О.Я. Савченко, С.Е. Трубачова, а питанням теорії та практики формування